

Bona nit. Autoritats, senyores i senyors.

Avui es distingeix amb el Premi Atlàntida a Lluís Pasqual per al foment de la lectura i la defensa de la cultura.

La Cultura té moltes expressions i sovint un mateix públic. El mateix públic -majoritàriament femení- és el que va al teatre i el que acostuma a comprar llibres, assisteix a un concert, va al cinema o visita una exposició. Ens acompanya una mateixa inquietud, una mateixa curiositat, un mateix desig de comprendre el món. Un món que a través de la literatura, la música, el cinema o l'art esdevé més carregat de sentit, fins i tot més bell i protector, ens fa de refugi i ens impulsa a una estranya vocació: la de ser més humans.

Es pot parlar de foment de la lectura tractant-se d'un director de teatre, autor fins ara d'un sol llibre?

Evidentment, perquè la literatura existeix des que som persones, és a dir, des que som llenguatge. Des que som una mica poetes, una mica narradors i una mica dramaturgs.

Perquè com saben el teatre és l'intermediari de la tradició de la literatura oral que es perd en la memòria i els actors són els descendents dels aedes grecs i els joglars medievals.

Qui ha acabat el llibre De la mano de Federico i no ha sentit unes ganes immenses de llegir a Lorca? O qui ha vist Medea dirigida per Lluís Pasqual i no ha tingut ganes de llegir Eurípides i Sèneca? A qui no li hagi succeït és que té embussats els vasos comunicants entre els diferents cors de la literatura.

Aquesta nit m'han demanat que parli en nom del públic.

Dir públic en l'univers de Lluís Pasqual és parlar del destí final de la seva vida i de la seva obra.

Tots tenim present el que ha passat fa poc. És el que s'ha vingut a anomenar “la crisi del Lliure”. Amb tants focs creuats, amb tants temes i qüestions. Lluís Pascual només tenia i es feia una única pregunta: “algú pensa en el públic? Un teatre es fa per al públic”. Deia en mig de la tempesta.

Gràcies al seu públic, Lluís Pasqual ha dirigit i fundat el Teatre Lliure. Ha dirigit el Centro Dramático Nacional, el Teatre de l'Odeon de París, la Bienal de Venècia i ha estat director artístic i ha col·laborat en molts teatres de l'Estat i d'arreu del món.

Gràcies a l'èxit de crítiques però sobretot a la presència del seu públic ha rebut premis com el Nacional de Cultura, és Cavaller de les arts i les lletres de la República francesa, Premi Ciutat de Barcelona, Premi nacional del Ministeri de Cultura, també és Cavaller de la Legió D'Honor, té la Creu de Sant Jordi, i avui és premi Atlàntida. I perquè sempre l'ha acompanyat el seu públic, ha pogut dirigir més de 100 obres de teatre i també d'altres expressions artístiques com l'òpera.

També és l'autor d'un llibre, De la mano de Federico, deliciós de llegir, ple d'anècdotes, reflexions, proper i profund, que serveix com a pont i rencontre amb Lorca. Lorca, no podia ser d'altra manera: és la millor baula entre la poesia, la literatura i el teatre.

Amb l'Emma vam pensar de llegir-ne algun fragment però hem conclòs que no cal. El llibre es diu sol i s'obre a tothom qui el vulgui llegir. Desitgem que aquest premi li doni un nou impuls, regali una nova vida a aquest llibre que tant s'ho mereix.

Com els comentava parlaré com a públic. Així com també com a lectora. Faré avui el paper de públic ideal, que ve a ser l'amor ideal, "l'amor de sempre, l'amor de mai" que deia Lorca. Sempre present i sempre fugisser, indeterminat, si parlo ho faig com una espectadora individual i només puc parlar per mi... per tant, cada cop que em concreto, desaparec. Però avui, per la màgia del teatre, li dirigiré unes paraules directament i com un tot. Com el seu públic. Som-hi.

Sóc algú que procuro ser atent, còmplice, creixo amb tu, junts millorem i ens enfrontem a reptes cada cop més grans.

T'agraeixo que m'ho hagi posat una mica difícil, perquè només amb certs entrebancs he pogut convertir-me en un públic adult, exigent i amb un cert criteri.

Com diu Lorca:

«Al público se le puede enseñar, yo le he visto patear a Debussy y a Ravel hace años y he asistido después a las clamorosas ovaciones de este mismo público popular hacia las mismas obras antes rechazadas.»

Crec que l'experiència cultural és de les més sublimes i elevades que puc experimentar juntament amb l'amor. Estic disposada a donar-te temps, silenci i una certa disposició interior. Saps el poc temps d'aquesta qualitat que em queda després dels neguits, les obligacions i totes les tasques

necessàries per viure? Gràcies per respectar-me amb obres que valguin la pena.

La vida serà molt més complexa amb tu però també molt més real i interessant. Gràcies per allunyar-me de la trivialitat i el fanatisme.

No vull que et limitis a comunicar-me coses, sinó que creïs per a mi. No m'interessa que siguis només un bon conductor, un bon transmissor. Sé que em pots fer viure Shakespeare i altres grans autors com no els puc viure sola. Gràcies per no tenir por i haver dialogat de tu a tu amb els textos més imponents de la literatura.

No degeneris mai, no decaiguis, no declinis. No t'adormis. No deixis la ràbia, la pena, la indignació, la necessitat de dir. No deixis l'amor, la voluntat d'acostar-te a allò sublim. A allò tan incòpsable i essencial que busques cada vegada.

Quan et preguntis cansat, això per a qui ho faig? La resposta és que ho fas per nosaltres. Quan una nit fastiguejat de tot et preguntis; a qui li importa aquesta nova obra? La resposta és: a tu t'importa, i a mi m'importa. I segueix treballant.

Com diu Ricoeur, «la narració és inseparable del desig». Gràcies per no apagar-me el desig, per fer-me sentir sempre l'aigua i la set, per no enfarfega-me ni deixar-me assedegada. Per esperar sempre amb il·lusió una nova obra dirigida per tu.

Per mostrar-me com veus el món, per fer de tu mateix un cim de comprensió humana perquè pugui interpretar el món.

Gràcies per no voler-me mai culpable, ni súbdita ni pacient. Per ajudar-me a fer-me una mica més lliure, una mica més crítica, una mica més digne. Per ajudar-me a ser més demòcrata, més implicada amb el meu temps, i per ensenyar-me a no renunciar mai a pensar per mi mateixa.

Amb paraules Wislawa Szymborska. Sé que sóc l'amant, i que jo sempre sóc la part més forta de la parella. Jo no t'he de conquistar, vinc al teatre, i obro el teu llibre per a ser conquistada.

Gràcies per no enganyar-me, per no donar-me gat per llebre. Per no fer obres fàcils que aconseguixin fer patxoca, fetes amb ofici i d'esma. Gràcies per no fer mai productes aptes per al consum dins una maquinària immensa d'obres i obres que es s'executen a ritme de producció de fàbrica.

Hannah Arendt parlava la relació altament problemàtica de la cultura amb la societat de consum. Deia que vivim en una societat on tot s'esforça en ser igualat o esborrat: la diferència entre jove i vell, dotat i no dotat, i, finalment, entre infants i adults.

Per això, ens calen directors com tu per veure la diferència entre el que és bo i el que és simplement mediocre.

Amb tu aspiro, modestament, però també sincera i fermament a ser una persona cultivada, una persona que, com diuen els clàssics, sap trobar els seus companys entre les persones, les coses i els pensaments, tant del present com del passat. Trobar els meus companys. Això és el que aspiro com a públic.

Com a públic, he començat amb tu Lluís, un camí des de fa molts anys, sóc la que aplaudeixo i miro l'obra que has fet amb ulls expressius i la boca tancada, però avui m'has volgut donar veu.

És necessari que et digui la maledicció que ja saps? El pacte que hi ha entre tu i jo?

Molt bé, t'ho recordaré: cal que segueixis explorant els indrets on més mal et faci. Ves a la terra de mai, a la solitud, a la pena, a l'amor contrariat, al pas del temps, a la mort ineludible... i porta'm d'aquelles terres ignotes alguna cosa amb fluids de vida. Sigui sang, sigui llàgrimes, sigui suor. Només així et podré tornar a dir que has fet una obra autèntica i memorable.

I tot això perquè? Quin sentit té tot plegat?

T'ho diré parafraçant a d'Adrienne Rich en un poema que es diu precisament "perquè ja no som joves":

«A la nostra edat vull conèixer fins i tot els nostres límits

Et toco (et llegeixo, observo i visc les teves obres) sabent que no vam néixer ahir

I que d'alguna manera, ens ajudarem a viure

I en algun lloc, ens ajudarem a morir.»

Gràcies Lluís.

Montserrat Barderi

10 de desembre de 2018